

Τι είναι το Δίκτυο ΕΥΡΥΔΙΚΗ

Έργο του Δικτύου Ευρυδική είναι να κατανοεί και να εξηγεί τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των διαφόρων εκπαιδευτικών συστημάτων στην Ευρώπη. Το Δίκτυο παρέχει περιγραφές των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων, συγκριτικές θεματικές μελέτες, δείκτες και στατιστικά στοιχεία. Μέσα από το έργο του, το Δίκτυο Ευρυδική προάγει την κατανόηση, τη συνεργασία, την εμπιστοσύνη και την κινητικότητα σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Αποτελείται από τις εθνικές μονάδες των ευρωπαϊκών χωρών και συντονίζεται από τον Εκτελεστικό Οργανισμό Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Μέσων και Πολιτισμού της ΕΕ. Όλες οι εκδόσεις του Δικτύου Ευρυδική διατίθενται δωρεάν στον ιστότοπο του Δικτύου ή σε έντυπη μορφή κατόπιν υποβολής σχετικής αίτησης. Για περισσότερες πληροφορίες βλ.

<http://ec.europa.eu/eurydice>

Η πλήρης μελέτη

Επιχειρηματική Εκπαίδευση στο Σχολείο στην Ευρώπη

διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στον ιστότοπο του Δικτύου Ευρυδική

<http://ec.europa.eu/eurydice>

Η έκθεση διατίθεται σε έντυπη μορφή

κατόπιν υποβολής σχετικής αίτησης στη διεύθυνση:

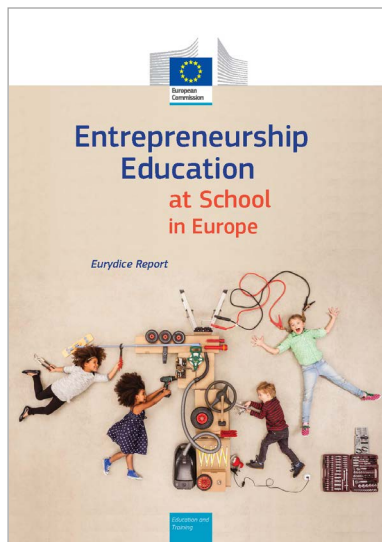
eacea-eurydice@ec.europa.eu

Επικοινωνία

Wim Vansteenkiste,
Επικοινωνία και Εκδόσεις:
+32 2 299 50 58

Κύριες Επισημάνσεις του Δικτύου ΕΥΡΥΔΙΚΗ

Επιχειρηματική Εκπαίδευση στο Σχολείο στην Ευρώπη

Γιατί είναι σημαντική η επιχειρηματική εκπαίδευση; Είναι ενσωματωμένη στα αναλυτικά προγράμματα των ευρωπαϊκών χωρών; Τι είδους στρατηγικές έχουν δημιουργηθεί; Ποια είναι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών; Η νέα έκθεση του Δικτύου Ευρυδική για την επιχειρηματική εκπαίδευση εστιάζει σε αυτά τα καίρια ερωτήματα.

Η ανάπτυξη και προαγωγή της επιχειρηματικής εκπαίδευσης αποτελεί εδώ και πολλά χρόνια έναν από τους μείζονες στόχους της πολιτικής των ευρωπαϊκών θεσμών και των κρατών-μελών. Πράγματι, η υψηλή ανεργία των νέων, η οικονομική κρίση και οι ραγδαίες αλλαγές που σχετίζονται με τη σύνθετη οικονομία και κοινωνία της γνώσης, καθιστούν ουσιώδεις τις εγκάρσιες δεξιότητες, όπως είναι η επιχειρηματικότητα, όχι μόνο για τη διαμόρφωση του τρόπου σκέψης των

νέων, αλλά επίσης και για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων, της γνώσης και των νοοτροπιών που είναι μείζονος σημασίας για την ανάπτυξη της αντίληψης για την επιχειρηματικότητα στην Ευρώπη. Ωστόσο, αν και κάποιες χώρες έχουν ήδη δεσμευτεί εδώ και πάνω από μια δεκαετία να προωθήσουν την επιχειρηματική εκπαίδευση, άλλες χώρες βρίσκονται μόλις στην αρχή.

Μετά την έκθεση που εκπόνησε το Δίκτυο Ευρυδική το 2012 με θέμα την επιχειρηματική εκπαίδευση ⁽¹⁾, αυτή η νέα ανάλυση αποτυπώνει τις τελευταίες εξελίξεις στον ευρωπαϊκό χώρο. Παρέχει πιο επικαιροποιημένες και ενδεδειγμένες πληροφορίες για στρατηγικές, αναλυτικά προγράμματα και μαθησιακά αποτελέσματα, ενώ επίσης καλύπτει νέα θέματα όπως είναι τα χρηματοδοτικά προγράμματα και η κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Η έκθεση επικεντρώνεται στην πρωτοβάθμια, κατώτερη και γενική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στη σχολική αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΑΕΕΚ). Περιλαμβάνει πληροφορίες για το έτος 2014/15 από 33 χώρες που συμμετέχουν στο Δίκτυο Ευρυδική. Επιπλέον, τα εθνικά ενημερωτικά δελτία σκιαγραφούν την επιχειρηματική εκπαίδευση σε κάθε χώρα.

Στα πλαίσια της έκθεσης, ο ορισμός της επιχειρηματικής εκπαίδευσης αφορά στην καλλιέργεια των δεξιοτήτων και του τρόπου σκέψης των εκπαιδευομένων ώστε να είναι σε θέση να μετατρέπουν δημιουργικές ιδέες σε επιχειρηματική δράση. Πρόκειται για μια βασική ικανότητα για όλους τους εκπαιδευόμενους η οποία προάγει την προσωπική ανέλιξη, την ενεργό συμμετοχή των πολιτών, την κοινωνική ένταξη και την απασχολησιμότητα.

Στο παρόν ενημερωτικό δελτίο συνοψίζονται μερικά από τα κύρια ευρήματα της έκθεσης.

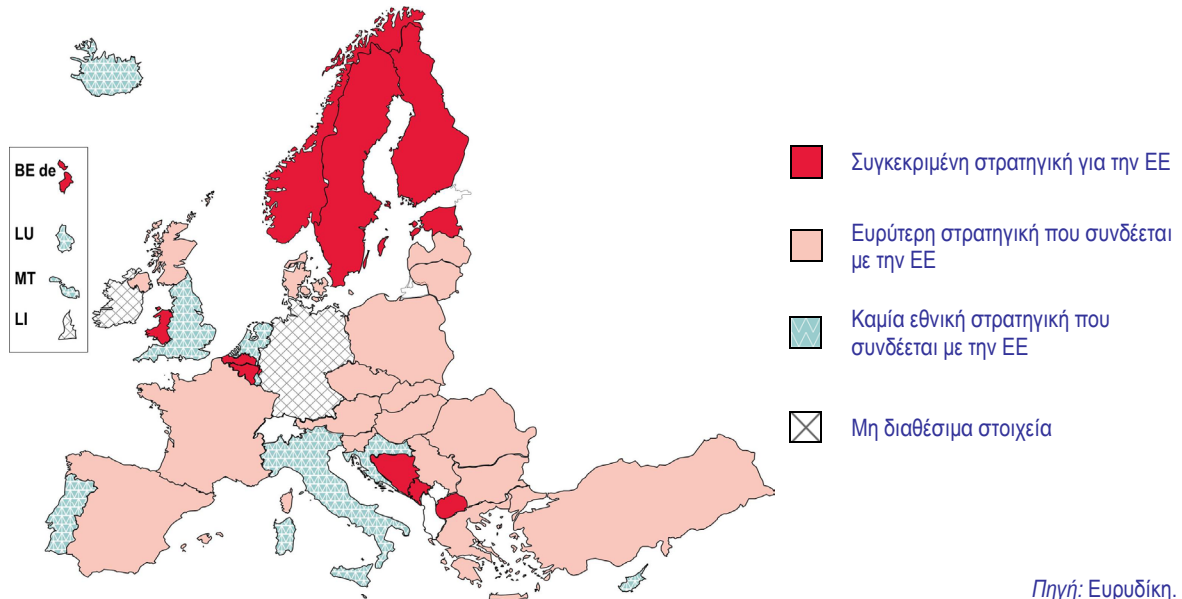
⁽¹⁾ *Entrepreneurship Education at School in Europe* (Eurydice, 2012)
https://webgate.ec.europa.eu/epf/mwikis/eurydice/index.php/Publications:Entrepreneurship_Education_at_School_in_Europe

Τα στάδια ανάπτυξης πολιτικών για την επιχειρηματική εκπαίδευση ποικίλλουν μεταξύ των χωρών

Για το έτος 2014/15, από τα 38 εξεταζόμενα εκπαιδευτικά συστήματα, τα 11 είχαν συγκεκριμένη στρατηγική για την επιχειρηματική εκπαίδευση, ενώ 18 είχαν σχεδιάσει μια ευρύτερη στρατηγική που επεκτεινόταν επίσης και σε άλλους τομείς. Εννέα συστήματα δεν είχαν αναπτύξει καμία σχετική εθνική στρατηγική.

Σε γενικές γραμμές, οι στρατηγικές που εστιάζουν αποκλειστικά στην επιχειρηματική εκπαίδευση αποδεικνύεται ότι παρέχουν καλύτερη κάλυψη του θέματος, προωθώντας ένα ευρύτερο φάσμα δράσεων και μεγαλύτερη στήριξη για την υλοποίησή τους.

Στρατηγικές σχετικές με την επιχειρηματική εκπαίδευση (EE) που σχεδιάστηκαν από τις κεντρικές αρχές, 2014/15

Συγκεκριμένες στρατηγικές για την επιχειρηματική εκπαίδευση εντοπίζονται στη Βόρεια Ευρώπη και την περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων

Στις σκανδιναβικές χώρες επικρατούν πιο ώριμες στρατηγικές που αφορούν στην επιχειρηματική εκπαίδευση. Η Δανία, η Σουηδία, η Φινλανδία και η Νορβηγία είναι χώρες που αποδεικνύουν τη δέσμευσή τους στην καινοτομία, που είναι στενά συνδεδεμένη με την επιχειρηματική εκπαίδευση, μέσα από τις σταθερά υψηλές θέσεις που καταλαμβάνουν παγκοσμίως στον εν λόγω τομέα.

Στα Δυτικά Βαλκάνια, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, το Μαυροβούνιο και η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έχουν επίσης χαράξει

συγκεκριμένες στρατηγικές για την επιχειρηματική εκπαίδευση. Αυτό οφείλεται στην έμφαση που δίνεται στην επιχειρηματική εκπαίδευση μέσω πολιτικών της ΕΕ, όπως είναι η πρωτοβουλία Small Business Act ⁽²⁾ για την Ευρώπη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τα παραδοτέα μέτρα για την ΕΕΚ όπως ορίζονται στα Συμπεράσματα της Ρίγας ⁽³⁾. Σε αυτά περιλαμβάνονται οι προϋποθέσεις χάραξης πολιτικών ως αναπόσπαστο κομμάτι της διαδικασίας ένταξης στην ΕΕ, οι οποίες ελέγχονται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η απασχολησιμότητα είναι ο συνηθέστερος στόχος στις στρατηγικές επιχειρηματικής εκπαίδευσης

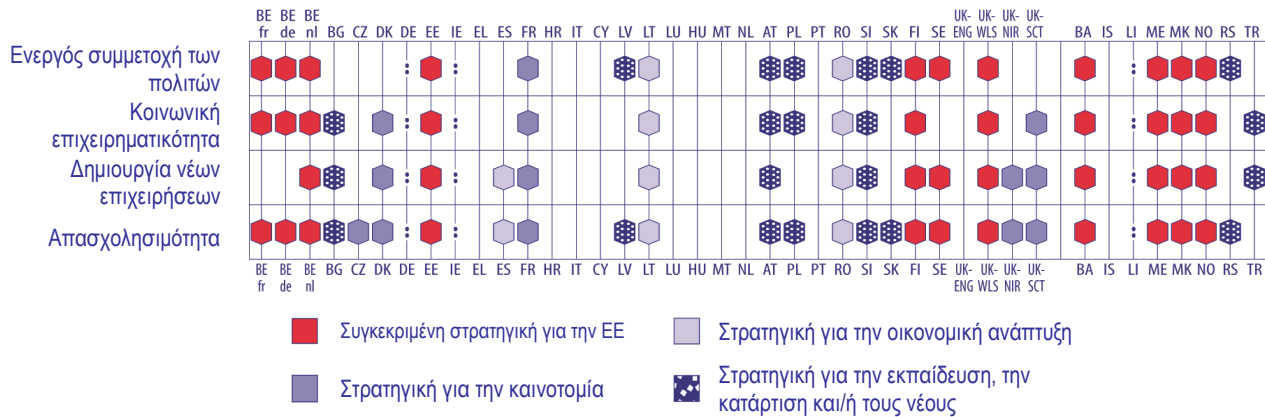
Σε συνάρτηση με στοιχεία πρόσφατων ερευνών, στην έκθεση αναλύονται τέσσερις στρατηγικοί στόχοι: η ενεργός συμμετοχή των πολιτών, η κοινωνική επιχειρηματικότητα, η δημιουργία νέων επιχειρήσεων και η απασχολησιμότητα. Είκοσι χώρες/περιοχές εστιάζουν σε τουλάχιστον τρεις από αυτούς τους στόχους, με την απασχολησιμότητα να αποτελεί τον

συνηθέστερο στόχο σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Η έμφαση που δίνεται, συνάδει με τις προσπάθειες που καταβάλλονται με γνώμονα την καταπολέμηση των υψηλών ποσοστών ανεργίας στους νέους σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/small-business-act/index_en.htm

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/2015-riga-conclusions_en.pdf

Καταγραφή ευρύτερων στρατηγικών στόχων που συνδέονται με την επιχειρηματική εκπαίδευση (EE), 2014/15

Πηγή: Ευρυδική.

Τα μαθησιακά αποτελέσματα που συνδέονται με την επιχειρηματική εκπαίδευση εξακολουθούν να είναι ελλιπή και δεν αποτελούν ακόμη στρατηγική προτεραιότητα

Μολονότι στην έκθεση γίνεται σαφής καταγραφή των μαθησιακών αποτελεσμάτων ως εξαιρετικά σημαντικών για την ανάπτυξη της επιχειρηματικής εκπαίδευσης, δεν παρουσιάζονται ως προτεραιότητα στις στρατηγικές των περισσότερων χωρών. Πράγματι, η συμπερίληψη στο αναλυτικό πρόγραμμα των διαφόρων κατηγοριών μαθησιακών αποτελεσμάτων των σχετικών με την επιχειρηματική εκπαίδευση (επιχειρηματικές νοοτροπίες, επιχειρηματικές δεξιότητες και επιχειρηματική γνώση) είναι άνιση στην Ευρώπη.

Μόνο 15 περίπου χώρες/περιοχές περιλαμβάνουν πιο ολοκληρωμένο φάσμα επιχειρηματικών μαθησιακών αποτελεσμάτων. Συνολικά, η υφιστάμενη έλλειψη ολοκληρωμένων μαθησιακών αποτελεσμάτων που σχετίζονται με την επιχειρηματική εκπαίδευση, μπορεί να κατονομαστεί ως ένα από τα κύρια εμπόδια στην ανάπτυξη αποτελεσματικής και ποιοτικής επιχειρηματικής εκπαίδευσης. Η συμπερίληψη μαθησιακών αποτελεσμάτων στη διαδικασία αξιολόγησης είναι επίσης ένας βασικός δείκτης της σημασίας της επιχειρηματικής εκπαίδευσης στο αναλυτικό πρόγραμμα.

Πρέπει να αναπτυχθούν σταθερές και ολοκληρωμένες χρηματοδοτικές ροές στην Ευρώπη

Σε ολόκληρη την Ευρώπη η ανάπτυξη και η εφαρμογή της επιχειρηματικής εκπαίδευσης χρηματοδοτούνται από εθνικούς και/ή ευρωπαϊκούς πόρους. 27 από τις εξεταζόμενες χώρες/περιοχές χρηματοδοτούν με ίδιους πόρους την επιχειρηματική εκπαίδευση, κυρίως για την εφαρμογή της σχετικής στρατηγικής.

Πέρα από την εθνική χρηματοδότηση, 24 χώρες/περιοχές λαμβάνουν ευρωπαϊκά κονδύλια που προορίζονται για την επιχειρηματική εκπαίδευση. Μάλιστα μερικές στηρίζονται αποκλειστικά σε αυτή την πηγή χρηματοδότησης.

Μολονότι πέραν των μισών ευρωπαϊκών χωρών διαθέτουν εθνικά και ευρωπαϊκά κονδύλια για την ανάπτυξη και υλοποίηση της επιχειρηματικής εκπαίδευσης, ακόμη δεν έχουν καθιερωθεί σταθερές και μακροπρόθεσμες χρηματοδοτικές ροές στην Ευρώπη. Αυτές θα πρέπει να είναι πιο ολοκληρωμένες και να περιλαμβάνουν ειδικότερα: την υλοποίηση στρατηγικών, το αναλυτικό πρόγραμμα, την κατάρτιση και στήριξη των εκπαιδευτικών και τη σύμπραξη με τους εμπλεκόμενους φορείς – βασική συνιστώσα της επιχειρηματικής εκπαίδευσης.

Αν και η επιχειρηματική εκπαίδευση κερδίζει συνεχώς έδαφος στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, εξακολουθεί να είναι συνηθέστερη στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Στις μισές από τις χώρες που καλύπτει η έκθεση, η επιχειρηματική εκπαίδευση περιλαμβάνεται στο αναλυτικό πρόγραμμα του πρωτοβάθμιου επιπέδου με τη μορφή του διαθεματικού μαθήματος. Κατά το έτος 2014/15, ενσωματώθηκε στα υποχρεωτικά μαθήματα του πρωτοβάθμιου επιπέδου σε 14 χώρες.

Η επιχειρηματική εκπαίδευση είναι περισσότερο καθιερωμένη στο ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο όπου οι εκπαιδευτικές προσεγγίσεις ποικίλλουν.

Συναντάται ως ξεχωριστό μάθημα ή στα πλαίσια υποχρεωτικών μαθημάτων και μαθημάτων επιλογής (κυρίως στις κοινωνικές επιστήμες, τα οικονομικά και τις επιχειρηματικές σπουδές). Ωστόσο, στην έκθεση τονίζεται ότι η επιχειρηματική εκπαίδευση είναι λιγότερο πιθανό να καταστεί προσβάσιμη για το σύνολο των μαθητών σε χώρες όπου περιλαμβάνεται στα μαθήματα επιλογής παρά στα υποχρεωτικά μαθήματα, και όπου δεν διδάσκεται στα πλαίσια διαθεματικών πεδίων.

Περισσότερες από τις μισές χώρες έχουν ελάχιστες ή καθόλου κατευθυντήριες γραμμές που διέπουν τις διδακτικές μεθόδους για την επιχειρηματική εκπαίδευση

Ενώ στην πλειονότητά τους οι χώρες αναφέρουν ότι ενσωματώνουν την επιχειρηματική εκπαίδευση στα αναλυτικά τους προγράμματα, σπάνια συστήνουν στους εκπαιδευτικούς συγκεκριμένες διδακτικές/μαθησιακές μεθόδους, αφήνοντάς τους, συνεπώς, μεγάλη αυτονομία. Κατευθυντήριες γραμμές συνήθως παρέχονται στο γενικό ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο και στη σχολική ΑΕΕΚ.

Σύμφωνα με την έρευνα, μέθοδοι που περιλαμβάνουν την έκθεση των μαθητών σε εμπειρίες εκτός της αίθουσας διδασκαλίας, οι οποίες τους συνδέουν με τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά, είναι κείριες σημασίας στην επιχειρηματική εκπαίδευση. Ωστόσο, η

έκθεση δείχνει ότι μόνο λίγες χώρες θέτουν τις πρακτικές επιχειρηματικές εμπειρίες – όπως είναι η δημιουργία μικροεπιχειρήσεων ή επιχειρήσεων junior ή η εργασία στα πλαίσια της εκπόνησης και υλοποίησης κάποιου έργου – ως κανονικό και υποχρεωτικό τμήμα του αναλυτικού προγράμματος.

Γι' αυτό είναι σημαντικό να καθορίζονται σαφείς κατευθυντήριες γραμμές προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να αποκτούν κοινή αντίληψη ως προς τις μεθόδους που ενδείκνυνται για την επιχειρηματική εκπαίδευση, και ως προς εκείνες τις μεθόδους που θα συμβάλουν αποτελεσματικότερα στην επιτυχή διδασκαλία των σχετικών δεξιοτήτων.

Η επιχειρηματική εκπαίδευση σπάνια διδάσκεται στην αρχική κατάρτιση των εκπαιδευτικών αλλά είναι πιο συνηθισμένη στα πλαίσια της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης

Η μελέτη της επιχειρηματικής εκπαίδευσης στην αρχική κατάρτιση των εκπαιδευτικών (ΑΚΕ) είναι μια σύνθετη διαδικασία, καθώς περισσότερο από τα τρία τέταρτα των ευρωπαϊκών χωρών/περιοχών είτε παραχωρούν αυτονομία στα ιδρύματα κατάρτισης σε θέματα αναλυτικού προγράμματος είτε δεν εκδίδουν κανονισμούς/συστάσεις για την επιχειρηματική εκπαίδευση στην ΑΚΕ. Μόλις επτά εκπαιδευτικά συστήματα περιλαμβάνουν την επιχειρηματική εκπαίδευση ως υποχρεωτικό μάθημα σε συγκεκριμένα τμήματα της ΑΚΕ, τουλάχιστον για κάποιους υποψήφιους εκπαιδευτικούς, ενώ μόνο μία χώρα καλύπτει όλους τους υποψήφιους.

Στη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη (ΣΕΑ), η προσφορά προγραμμάτων σπουδών επιχειρηματικής εκπαίδευσης είναι καλύτερη. Πράγματι, 28 χώρες/περιοχές προσφέρουν συγκεκριμένα προγράμματα σπουδών τουλάχιστον για τους εκπαιδευτικούς κάποιων μαθημάτων ορισμένων εκπαιδευτικών βαθμίδων. Μερικές φορές, αυτό το έργο το αναλαμβάνουν οργανισμοί που συνήθως είναι επιφορτισμένοι με τη ΣΕΑ ή ενδέχεται να ανατίθεται σε φορείς/συλλόγους που ασχολούνται με την επιχειρηματική εκπαίδευση. Αυτοί οι εταίροι παίζουν σημαντικό ρόλο στην ΑΚΕ και τη ΣΕΑ, καθώς και στην ανάπτυξη του διδακτικού υλικού και την παροχή εξειδικευμένης στήριξης στους εκπαιδευτικούς.

Καμία χώρα δεν έχει ακόμα ενσωματώσει πλήρως την επιχειρηματική εκπαίδευση

Η ενσωμάτωση της επιχειρηματικής εκπαίδευσης υπονοεί τη μακροχρόνια ύπαρξη και συστηματική επίβλεψη μιας στρατηγικής, τη λειτουργία σοβαρών χρηματοδοτικών μηχανισμών και την αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Επίσης θα σήμαινε ότι η επιχειρηματική εκπαίδευση θα έχει ενταχθεί πλήρως στην ΑΚΕ και τη ΣΕΑ. Αυτό επί του παρόντος δεν ισχύει για καμία από τις χώρες που καλύπτει η έκθεση. Χρειάζεται πρόοδος κυρίως σε δύο τομείς: τα μαθησιακά αποτελέσματα και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών.

Πράγματι, είναι ουσιαστική η καλλιέργεια ολοκληρωμένων, σταθερών και αξιολογούμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων σε διάφορες εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Επιπλέον, η ενσωμάτωση της επιχειρηματικής εκπαίδευσης στην ΑΚΕ και τη ΣΕΑ για όλους τους εκπαιδευτικούς, ασχέτως του γνωστικού τους αντικειμένου και της εκπαιδευτικής βαθμίδας στην οποία διδάσκουν, είναι θεμελιώδους σημασίας, εάν ζητούμενο είναι η υψηλής ποιότητας εκπαιδευτική παροχή για τους μαθητές.

Τέλος, τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι η χάραξη συγκεκριμένης στρατηγικής ενδέχεται να είναι η πιο αποτελεσματική επιλογή για τις χώρες που επιθυμούν να εντάξουν πλήρως την επιχειρηματική εκπαίδευση στο πρόγραμμα.

Η πλήρης έκθεση *Επιχειρηματική Εκπαίδευση στο Σχολείο στην Ευρώπη*

διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στον ιστότοπο του Δικτύου Ευρυδίκη: <http://ec.europa.eu/eurydice>